

Udskriftsdato: 14. december 2025

FOU nr 2020.33 (Gældende)

2020-33. Partsstatus ved ændret forældremyndighed

Ministerium: Folketinget

Opfølgning / Opfølgning til

VEJ nr 9142 af 26/02/2019 - LBK nr 1287 af 28/08/2020 § 72, stk. 1, nr. 9, § 168, stk. 1 og 2

2020-33. Partsstatus ved ændret forældremyndighed

Formanden for børn og unge-udvalget i en kommune havde truffet en foreløbig afgørelse om, at der var akut behov for at anbringe et barn uden for hjemmet. Børn og unge-udvalget godkendte formandsafgørelsen to dage senere. Under mødet i børn og unge-udvalget blev det oplyst, at faren samme dag havde fået del i forældremyndigheden over barnet.

Barnets mor klagede over børn og unge-udvalgets afgørelse til Ankestyrelsen. Ankestyrelsen indkaldte både moren og faren til et møde, men tillagde ikke faren partsstatus i sagen. I en skriftlig afgørelse til farens advokat gav Ankestyrelsen en begrundelse for, hvorfor faren ikke blev anset for part i sagen, og i to efterfølgende breve til advokaten fastholdt Ankestyrelsen sin opfattelse.

I en udtalelse til ombudsmanden oplyste Ankestyrelsen bl.a., at det var en fejl, at faren ikke var tillagt partsstatus i klagesagen.

Ombudsmanden udtalte, at han var enig med Ankestyrelsen i, at en forælder, der får del i forældremyndigheden, efter at formanden for børn og unge-udvalget har truffet en foreløbig afgørelse efter servicelovens § 75, stk. 1, fra dette tidspunkt bliver part i den pågældende sag og dermed blandt andet (inden for klagefristen) kan påklage udvalgets eventuelle godkendelse af den foreløbige afgørelse til Ankestyrelsen.

Ombudsmanden var dermed også enig med Ankestyrelsen i, at faren indtrådte som part og klageberettiget i den konkrete sag, fra det tidspunkt hvor han fik del i forældremyndigheden over sit barn, og følgelig var part i den efterfølgende klagesag ved Ankestyrelsen.

Det var derfor efter ombudsmandens opfattelse også beklageligt, at Ankestyrelsen ikke tillagde faren partsstatus under Ankestyrelsens behandling af sagen, og at Ankestyrelsen i efterfølgende breve i sagen fastholdt denne retsopfattelse.

(Sag nr. 20/00216)

I det følgende gengives ombudsmandens udtalelse om sagen (svar til A's advokat):

Ombudsmandens udtalelse

1. Sagens baggrund

A er far til barnet B. Den 26. marts 2019 traf formanden for børn og unge-udvalget i Slagelse Kommune en foreløbig afgørelse om, at der var akut behov for at anbringe B uden for hjemmet. Formanden traf endvidere afgørelse om, at der samme dag var akut behov for, at samværet mellem B og hendes mor skulle være overvåget. På dette tidspunkt var det alene B's mor, der havde forældremyndigheden over hende.

Børn og unge-udvalget godkendte formandsafgørelsen den 28. marts 2019. Under mødet i børn og unge-udvalget blev det oplyst, at A samme dag havde fået del i forældremyndigheden over B. Jeg må således lægge til grund, at A fik forældremyndighed, umiddelbart inden udvalget godkendte formandens afgørelse, og at dette var udvalget bekendt.

B's mor klagede herefter over børn og unge-udvalgets afgørelse til Ankestyrelsen, og på et møde den 21. maj 2019 behandlede Ankestyrelsen sagen. Ankestyrelsen havde i den forbindelse sendt mødeindkaldelser til både A og B's mor, som begge mødte op til mødet i Ankestyrelsen med hver deres advokat.

Under mødet i Ankestyrelsen udtalte formanden for mødet, at A ikke var part i forhold til behandlingen af klagen over godkendelsen af formandsafgørelsen af 26. marts 2019. Videre besluttede formanden, at A ikke kunne udtale sig under mødet.

Både under mødet i Ankestyrelsen den 21. maj 2019 og i to efterfølgende henvendelser af 20. juni 2019 og 6. september 2019 til Ankestyrelsen gjorde du heroverfor gældende, at A blev part i sagen, da han fik del i forældremyndigheden over B. Du anførte også, at A var klageberettiget efter servicelovens § 168, stk. 2, og henviste i den forbindelse til, at det fremgår af forarbejderne til denne bestemmelse, at klageadgang for den unge også gælder, når den unge først fylder 12 år efter den trufne afgørelse, men inden udløbet af ankefristen. Du henviste desuden til en kendelse af 22. april 2015 fra Østre Landsret (omtalt i pkt. 2.2 nedenfor).

Ankestyrelsen svarede herpå i et brev af 4. juni 2019, hvor afgørelsen af 21. maj 2019 blev meddelt skriftligt, og i to efterfølgende breve af 2. juli 2019 og 27. november 2019.

I brevet af 4. juni 2019 anførte Ankestyrelsen bl.a.:

”Vi bemærker i den forbindelse, at A ikke havde del i forældremyndigheden over B den 26. marts 2019, hvor formanden for børn og unge-udvalget træffer foreløbig beslutning om akut anbringelse af B uden for hjemmet. Vi henviser til de forvaltningsretlige principper om partsstatus, hvoraf det blandt andet fremgår, at man ikke kan indtræde som part med tilbagevirkende kraft.”

I brevet af 2. juli 2019 anførte Ankestyrelsen bl.a.:

”En foreløbig afgørelse kan kun træffes over for den eller de forældre, der på tidspunktet for den foreløbige afgørelse, har del i forældremyndigheden over det barn, afgørelsen træffes om.

Det er korrekt, som anført af advokat (...), at en forælder indtræder som part i en sag på tidspunktet, hvor vedkommende får del i forældremyndigheden over sit barn. Dette princip understøttes blandt andet af den vedlagte dom afsagt den 22. april 2015 af Østre Landsret.

Dog gælder dette princip ved almindelige afgørelser og deres eventuelle videre forløb i vores klagesystem. Det særlige ved en foreløbig afgørelse er, at man på tidspunktet for godkendelsen af denne, allerede ser tilbage på forhold, der udelukkende gjorde sig gældende på dagen for den foreløbige afgørelse.

I den konkrete sag kan A af disse grunde ikke være part i sagen om den foreløbige afgørelse om anbringelse af B uden for hjemmet den 26. marts 2019, da han først får del i forældremyndigheden den 28. marts 2019.

Vi bemærker endelig, at børn og unge-udvalget ikke er en rekursinstans i forhold til de af formanden truffne foreløbige afgørelser. Børn og ungeudvalget skal alene forholde sig til de forhold, der lå til grund, på tidspunktet for formandens afgørelse. Børn og unge-udvalget tager på godkendelsesmødet således ikke stilling til sagen fremadrettet. ”

I brevet af 27. november 2019 beklagede Ankestyrelsen, at A og du ikke fik udtaleret under mødet i Ankestyrelsen den 21. maj 2019. Ankestyrelsen fastholdt imidlertid samtidig, at A ikke kunne anses for part i sagen om den foreløbige afgørelse om anbringelse af B uden for hjemmet. Ankestyrelsen henviste i den forbindelse til sit brev af 2. juli 2019.

2. Retsgrundlaget

2.1. Foreløbige afgørelser

Efter § 75, stk. 1, i serviceloven (lovbekendtgørelse nr. 1287 af 28. august 2020) kan formanden (eller i dennes fravær næstformanden) for børn og unge-udvalget træffe foreløbige afgørelser om bl.a. anbringelse uden for hjemmet. Efter stk. 2 skal forældremyndighedens indehaver og eventuelle andre parter inden 24 timer efter iværksættelsen af en foreløbig afgørelse have skriftlig meddelelse om afgørelsen samt en begrundelse for afgørelsen. Meddelelsen skal tillige indeholde oplysning om retten til efter forvaltningsloven at se sagens akter og til at udtale sig om sagen samt om retten til vederlagsfri advokatbistand. Endvidere skal den foreløbige afgørelse snarest muligt og senest inden 7 dage efter iværksættelsen af afgørelsen forelægges børn og unge-udvalget til godkendelse, uanset om foranstaltningen er ophørt, jf. stk. 3.

Af pkt. 330 i vejledning nr. 9142 af 26. februar 2019 om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier fremgår bl.a. følgende:

”Godkendelsen af den foreløbige afgørelse efter servicelovens § 75, stk. 3, drejer sig alene om den foreløbige afgørelse, som formanden eller næstformanden har truffet. Derfor sker bedømmelsen af gyldigheden af afgørelsen kun med udgangspunkt i det beslutningsgrundlag, som kommunen forelagde formanden eller næstformanden, da formanden eller næstformanden for børn og unge-udvalget traf sin afgørelse. Der skal ikke på dette tidspunkt tages stilling til, om der er grundlag for efterfølgende at træffe afgørelse om eksempelvis barnets eller den unges anbringelse uden for hjemmet, jf. servicelovens § 58.

...

Ved godkendelsen skal udvalget tage stilling til, om betingelserne for den pågældende foranstaltning var opfyldt, og om foranstaltningen af hensyn til barnets eller den unges øjeblikkelige behov ikke kunne afvente, at der blev holdt et møde i børn og unge-udvalget. ”

2.2. Partsstatus og klageberettigelse

Forældremyndighedens indehaver og unge, der er fyldt 12 år, er parter i sager om bl.a. anbringelse uden for hjemmet, herunder i sager om godkendelse af en foreløbig afgørelse efter § 75, stk. 3, jf. servicelovens § 72, stk. 1, nr. 9.

Forældre uden del i forældremyndigheden er som klar hovedregel ikke part i afgørelsessager vedrørende foranstaltninger i relation til barnet, jf. Niels Fenger (red.), Forvaltningsret (2018), s. 103, og Niels Fenger, Forvaltningsloven med kommentarer, 1. udgave (2013), s. 135 ff., med henvisninger til praksis.

Efter servicelovens § 168, stk. 1, kan afgørelser truffet af børn og unge-udvalget, jf. § 74 (herunder godkendelse af en foreløbig afgørelse efter § 75, stk. 3), indbringes for Ankestyrelsen, inden 4 uger efter at klageren har fået meddelelse om afgørelsen.

Efter § 168, stk. 2, er forældremyndighedens indehaver og den unge, der er fyldt 12 år, berettiget til at indbringe en sag for Ankestyrelsen. Se hertil også specifikt vedrørende foreløbige afgørelser pkt. 332 i vejledning nr. 9142 af 26. februar 2019 om indsatser og særlig støtte til børn og unge og deres familier.

Vestre Landsret har i dommen U. 2000.1228V fastslået, at et barn, der efter anbringelsen uden for hjemmet, men inden Ankestyrelsens afgørelse, var fyldt 15 år (den daværende aldersgrænse for at opnå selvstændig klageadgang), havde partsstatus under Ankestyrelsens behandling af sagen. Barnet skulle derfor bl.a. have haft beskikket advokat.

I den i pkt. 1 ovenfor omtalte kendelse af 22. april 2015 fra Østre Landsret (7. afd., sag B-631-15) havde en mor indbragt en afgørelse om anbringelse af tre børn uden for hjemmet. Hun havde på dette tidspunkt forældremyndigheden over børnene alene. Efter sagens anlæg blev det ved en domstolskendelse i en anden sag bestemt, at moren og faren på ny skulle have fælles forældremyndighed. Landsretten udtalte, at faren herefter måtte anses for part i sagen om anbringelse af børnene, jf. servicelovens § 170, stk. 3. Faren kunne på den baggrund kræve sagen fortsat med henblik på behandling af hans påstand om, at Ankestyrelsens afgørelse skulle ophæves. Det var tilfældet, selv om kun moren havde forældremyndigheden på tidspunktet for Ankestyrelsens afgørelse, selv om domstolssagen oprindeligt var anlagt alene af hende, og selv om hun nu ønskede at hæve sagen.

3. Ankestyrelsens udtalelse

Ankestyrelsen har i sit høringssvar til mig af 25. august 2020 anført bl.a. følgende:

”Det er Ankestyrelsens praksis, at en forælder, der får del i forældremyndigheden efter, at der er truffet en foreløbig afgørelse efter servicelovens § 75, er part i den pågældende sag og dermed blandt andet kan påklage godkendelsen af den foreløbige afgørelse til Ankestyrelsen.

I den konkrete sag er der således sket en fejl under mødet i Ankestyrelsen den 21. maj 2019, og denne misforståelse af partsbegrebet bliver beklageligvis fastholdt i Ankestyrelsens breve af den 2. juli 2019 og 27. november 2019.

A indtræder rettelig som part og er derfor også klageberettiget fra den dag, hvor han får del i forældremyndigheden over barnet, den 28. marts 2019. Han kan som følge heraf klage over godkendelsen af børn og unge-udvalgets afgørelse af den 28. marts 2019, hvilket følger af servicelovens § 168, stk. 1 og stk. 2. Det følger videre af pkt. 332 i vejledning nr. 9142 af 26. februar 2019, som anført i Ombudsmandens anmodning af 30. juni 2020, at forældremyndighedsindehaveren, den unge over 12 år samt andre parter i sagen har adgang til at klage over foreløbige afgørelser. Partsrettigheden er videre slået fast i Østre Landsrets kendelse af 22. april 2015, hvor en far blev anset for part i sagen fra den dato, han fik del i forældremyndigheden. Han kunne derfor fortsætte en retssag, som moren ønskede at hæve, selv om faren ikke havde del i forældremyndigheden på tidspunktet for Ankestyrelsens afgørelse.

...

Det er Ankestyrelsens opfattelse, at den konkrete fejl under de foreliggende omstændigheder ikke fører til en genoptagelse af sagen. Vi lægger herved navnlig vægt på, at barnet under mødet også var repræsenteret ved moderen, som fik mulighed for at udtale sig både som forælder og som repræsentant for barnet. Vi henviser videre til, at børn og unge-udvalget i Slagelse Kommune, kort efter godkendelsen af den foreløbige afgørelse, traf afgørelse om anbringelse af barnet uden for hjemmet efter servicelovens § 58, stk. 1, nr. 1. Denne afgørelse blev efterfølgende påklaget til Ankestyrelsen af både C [B's mor] og af A. Begge klager blev dog efterfølgende trukket tilbage, inden sagen blev behandlet, under henvisning til, at kommunen i samarbejde med C havde aftalt, at hun skulle på et mor-barn ophold med barnet. ”

4. Min vurdering

Jeg er enig i den generelle retsopfattelse, som Ankestyrelsen har givet udtryk for i sit høringssvar af 25. august 2020, og hvorefter en forælders partsstatus ændres med fremadrettet virkning, når forælderen enten får eller mister forældremyndighed.

Det er på den baggrund min opfattelse, at en forælder, der får del i forældremyndigheden, efter at formanden for børn og unge-udvalget har truffet en foreløbig afgørelse efter servicelovens § 75, stk. 1, men inden udvalget har truffet afgørelse om godkendelse af den foreløbige afgørelse efter bestemmelsens stk. 3, fra dette tidspunkt bliver part i den pågældende sag. Det gælder, uanset at man som anført af Ankestyrelsen i styrelsens brev af 2. juli 2019 i en sag om prøvelse af en foreløbig afgørelse efter servicelovens § 75 ”ser tilbage på forhold, der udelukkende gjorde sig gældende på dagen for den foreløbige afgørelse”.

På tilsvarende måde vil en forælder, der får forældremyndighed efter udvalgets godkendelse, men inden klagefristens udløb, være klageberettiget fra dette senere tidspunkt og dermed også i denne situation blive part i en eventuel klagesag.

Endelig vil en forælder, der får forældremyndighed efter klagefristens udløb, men inden Ankestyrelsen har afsluttet sin behandling af en klage fra en anden klageberettiget, indtræde som part i klagesagen fra dette tidspunkt.

Af samme grund er jeg for så vidt angår den foreliggende sag enig med Ankestyrelsen i, at A indtrådte som part i sagen, fra det tidspunkt hvor han fik del i forældremyndigheden over sit barn, dvs. fra den 28. marts 2019 (samme dag, som børn og unge-udvalget godkendte formanden for udvalgets foreløbige afgørelse af 26. marts 2019), og følgelig var part i den efterfølgende klagesag ved Ankestyrelsen.

Det er derfor beklageligt, at Ankestyrelsen ikke tillagde A partsstatus under Ankestyrelsens behandling af sagen, herunder på mødet den 21. maj 2019 i Ankestyrelsen, ligesom det er beklageligt, at Ankestyrelsen i efterfølgende breve i sagen fastholdt denne retsopfattelse.

Jeg har gjort Ankestyrelsen bekendt med min opfattelse.

Henset til sagens efterfølgende forløb har jeg ikke fundet grundlag for at henstille til Ankestyrelsen at genoptage sagen, og jeg foretager mig herefter ikke mere i sagen.